

Impact energiekosten op zwembaden

Wat betekent de stijging van energiekosten voor de openbare overdekte zwembaden?

Eef Hollander & Remco Hoekman

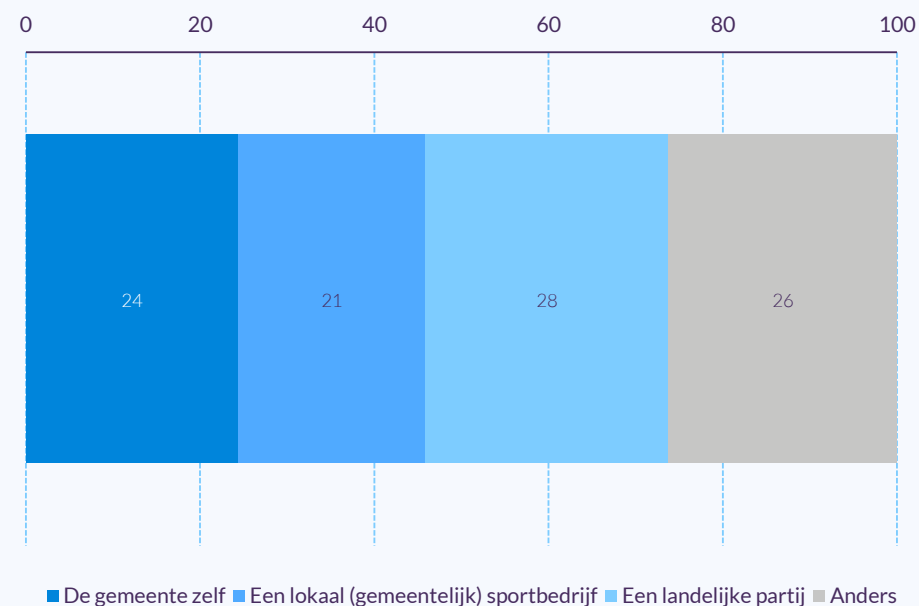
In Nederland zijn de afgelopen jaren de energieprijzen flink gestegen (De Bondt & Van Middelkoop, 2023). Zwembaden zijn grote energieverbruikers en zijn daarmee gevoelig voor veranderingen in energieprijzen (Dalhuisen et al., 2023). In deze factsheet kijken we of er, vanuit het perspectief van de sportambtenaar, problemen zijn in de openbare overdekte zwembaden in Nederland als gevolg van de energiekosten, en wat de impact hiervan is.

De meeste gemeenten hebben één openbaar overdekt zwembad in bezit (60%). 20 procent van de gemeenten heeft twee gemeentelijke overdekte zwembaden. 13 procent heeft drie zwembaden en 6 procent vier of meer.

In een kwart van de gevallen exploiteert de gemeente zelf het zwembad ([figuur 1](#)). Bij één op de vijf zwembaden doet een sportbedrijf dit. Bij de overige zwembaden ligt de exploitatie bij een landelijke partij (28%) of ander type exploitant (26%).

Neem voor meer informatie contact op met [Eef Hollander](#).

Figuur 1
Type exploitant van de Nederlandse openbare overdekte zwembaden
(in procenten, n=168)

Bron: Mulier instituut, Vragenlijst impact energie op zwembaden, 2024.

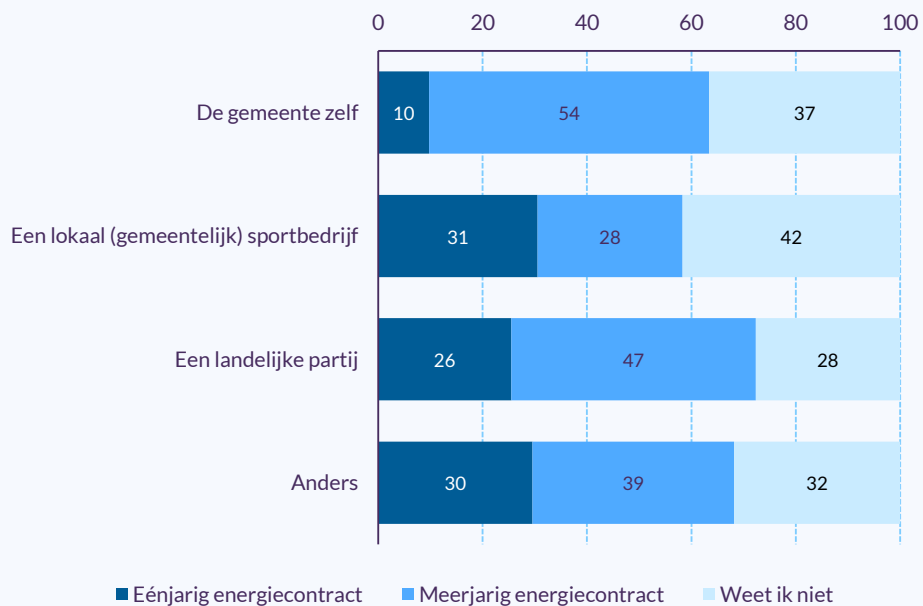
A wide-angle photograph of a modern indoor swimming pool. The pool is filled with clear blue water and has several lanes marked with black lines. The ceiling is made of light-colored wood beams, and there are large windows along the side wall. The pool deck is light-colored with a metal handrail on the right side. A blue diving board is visible in the foreground.

Impact energiekosten op zwembaden

Huidige situatie in de zwembaden

Energiecontract en risico's

Figuur 2
Type energiecontract per type exploitant in de zwembaden
(in procenten, n=168)

Bron: Mulier instituut, Vragenlijst impact energie op zwembaden, 2024.

De meeste zwembaden hebben een meerjarig energiecontract (42%). Een kwart heeft een éénjarig energiecontract (24%). Bij de andere zwembaden geven sportambtenaren aan niet goed te weten wat voor energiecontract het zwembad heeft (34%).

De helft van de zwembaden waarvan de gemeente zelf de exploitant is, heeft een meerjarig contract (54%) ([figuur 2](#)). Dit is fors meer dan bij de zwembaden die een lokaal (gemeentelijk) sportbedrijf als exploitant hebben (28%). Die zwembaden hebben vaker een éénjarig energiecontract (31%) ([figuur 2](#)).

De zwembaden met een éénjarig energiecontract lopen een groter risico dan zwembaden met een meerjarig energiecontract om op korte termijn bij stijgende energieprijzen te maken te krijgen met problemen als gevolg van hogere energiekosten.

Duurzame maatregelen

Zonnepanelen

23 gemeenten hebben een zwembad met zonnepanelen of zonnecollectoren waar een (groot) deel van de energie vandaan komt.

Ledverlichting

15 gemeenten hebben ledverlichting in de zwembaden laten plaatsen.

Warmtepompen

14 gemeenten hebben zwembaden met warmtepompen erin.

Isolatie

12 gemeenten hebben de muren en daken van de zwembaden beter later isoleren. 9 gemeenten laten de bassins 's nachts ook afdekken voor warmtebehoud.

Niet elk zwembad heeft de afgelopen jaren duurzame renovaties doorgevoerd. In 57 procent van de zwembaden zijn er na de bouw (nog) geen substantiële duurzaamheidsmaatregelen getroffen. In 43 procent van de zwembaden hebben wel duurzame renovaties plaatsgevonden.

Per gemeente hebben we ook gevraagd welke duurzaamheidsmaatregelen ze hebben doorgevoerd. Hierboven staan de meest genoemde huidige duurzame voorzieningen en maatregelen.

Elf gemeenten hebben installaties in de zwembaden staan die warmte kunnen terugwinnen of een koppeling hebben met een ander gebouw voor warmte- en kou-uitwisseling.

Enkele gemeenten hebben zwembaden die gasloos zijn (vijf gemeenten) en/of zwembaden die energieneutraal zijn (drie gemeenten).

Financiële impact

Van de 168 zwembaden verwacht 61 procent een stijging van de energiekosten in de winter van 2023-2024. 39 procent verwacht geen stijging. Een kleine meerderheid van de zwembaden die de gemeente zelf exploiteert, verwacht geen stijging van de energiekosten (56%). Zwembaden met een lokaal sportbedrijf, landelijke partij of andere partij als exploitant verwachten meestal wel een stijging (resp. 78%, 64% en 61%).

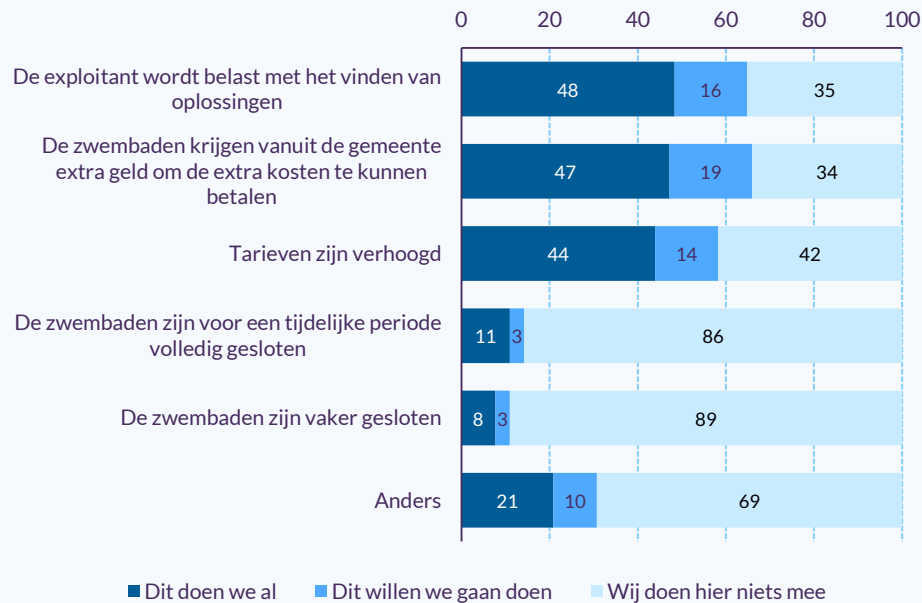
Bij een derde van de zwembaden waar een stijging van de energiekosten wordt verwacht, geeft de sportambtenaar aan dat dit geen of weinig invloed zal hebben op de exploitatie (29%). Bij de andere zwembaden denken de sportambtenaren wel dat dit veel invloed gaat hebben op de exploitatie.

Bij dertig zwembaden verwacht de gemeente voor 2024 negatieve cijfers bij de exploitatie. Bij zeven zwembaden verwacht de sportambtenaar dat het tekort kleiner is dan 100.000 euro, bij negen zwembaden tussen de 100.000 en 200.000 euro, bij vier zwembaden tussen de 200.000 en 300.000 euro en bij tien zwembaden 300.000 euro of meer.

Oplossingen op korte termijn (1)

Figuur 3
Kortetermijnoplossingen voor stijging van de energiekosten
(in procenten, n=91)

Bron: Mulier instituut, Vragenlijst impact energie op zwembaden, 2024.

We hebben de gemeenten gevraagd welke oplossingen zij hebben voor de stijging van de energiekosten. Het merendeel kiest er niet voor de zwembaden iets vaker of tijdelijk te sluiten ([figuur 3](#)).

De helft van de gemeenten belast de exploitant van de zwembaden al met het vinden van een oplossing voor de stijging van de energiekosten. Bij 16 procent van de zwembaden wil de gemeente dit gaan doen ([figuur 3](#)).

Iets minder dan de helft van de gemeenten lost de stijging van de energiekosten op door de tarieven te verhogen. Een klein deel van de gemeenten is van plan deze oplossing toe te passen ([figuur 3](#)). De gemeenten die de tarieven (willen) verhogen, doen dat vaak voor al het aanbod in het zwembad (68%).

Oplossingen op korte termijn (2)

31 procent geeft aan andere oplossingen toe te passen of dat te willen doen (figuur 3). Hieronder geven we de meest voorkomende kortetermijnoplossingen weer die de gemeenten hebben aangegeven.

'Verlagen van de temperatuur van het badwater en de omgevingstemperatuur.'

'Kleine en snelle verduurzamingen binnen de zwembaden, zoals het vervangen van de verlichting of isolatie.'

'Uitstel van betaling van de zwembaden.'

'Een ander energiecontract afsluiten wat een voordeel oplevert.'

'Een tegemoetkoming/energiecompensatie aangeleverd van het Rijk en de SPUK.'

'Onderzoeken lopen naar eventuele verduurzamingsmaatregelen of andere maatregelen die de zwembaden kunnen toepassen.'

An aerial photograph of a swimming pool with multiple lanes. Swimmers are visible in various lanes, some swimming freestyle. The water is a clear blue, and lane lines are visible. A large, light gray, abstract graphic element is overlaid on the left side of the image, partially obscuring the pool.

Impact energiekosten op zwembaden

Toekomst in de zwembaden

Oplossingen op lange termijn

Voor de toekomst is het van belang om na te denken hoe gemeenten het energieverbruik van zwembaden kunnen verlagen. Niet in alle gemeenten vindt deze gedachtenvorming momenteel plaats.

Geen concrete plannen

22 gemeenten hebben nog geen concrete plannen voor hun zwembaden en zijn nog in onderzoek naar de mogelijkheden.

Er zijn ook 15 gemeenten die voorlopig geen duurzame oplossingen gaan doorvoeren in de zwembaden.

Onderzoek naar renovatie of nieuwbouw

In 20 gemeenten vinden er nu onderzoeken plaats of ze de huidige zwembaden kunnen renoveren of dat ze toch nieuwe zwembaden moeten bouwen. Wat de keuze wordt is dus nog niet duidelijk, maar er gaan wel grote veranderingen plaatsvinden.

Hieronder geven we een overzicht van de gedachten hierover bij gemeenten. Deze richten zich met name op onderzoek doen, nieuwbouw, renovatie of sluiting, en incidenteel op warmteterugwinning.

Nieuwbouw, renovatie of sluiting

5 gemeenten hebben al besloten een nieuw zwembad te plaatsen.

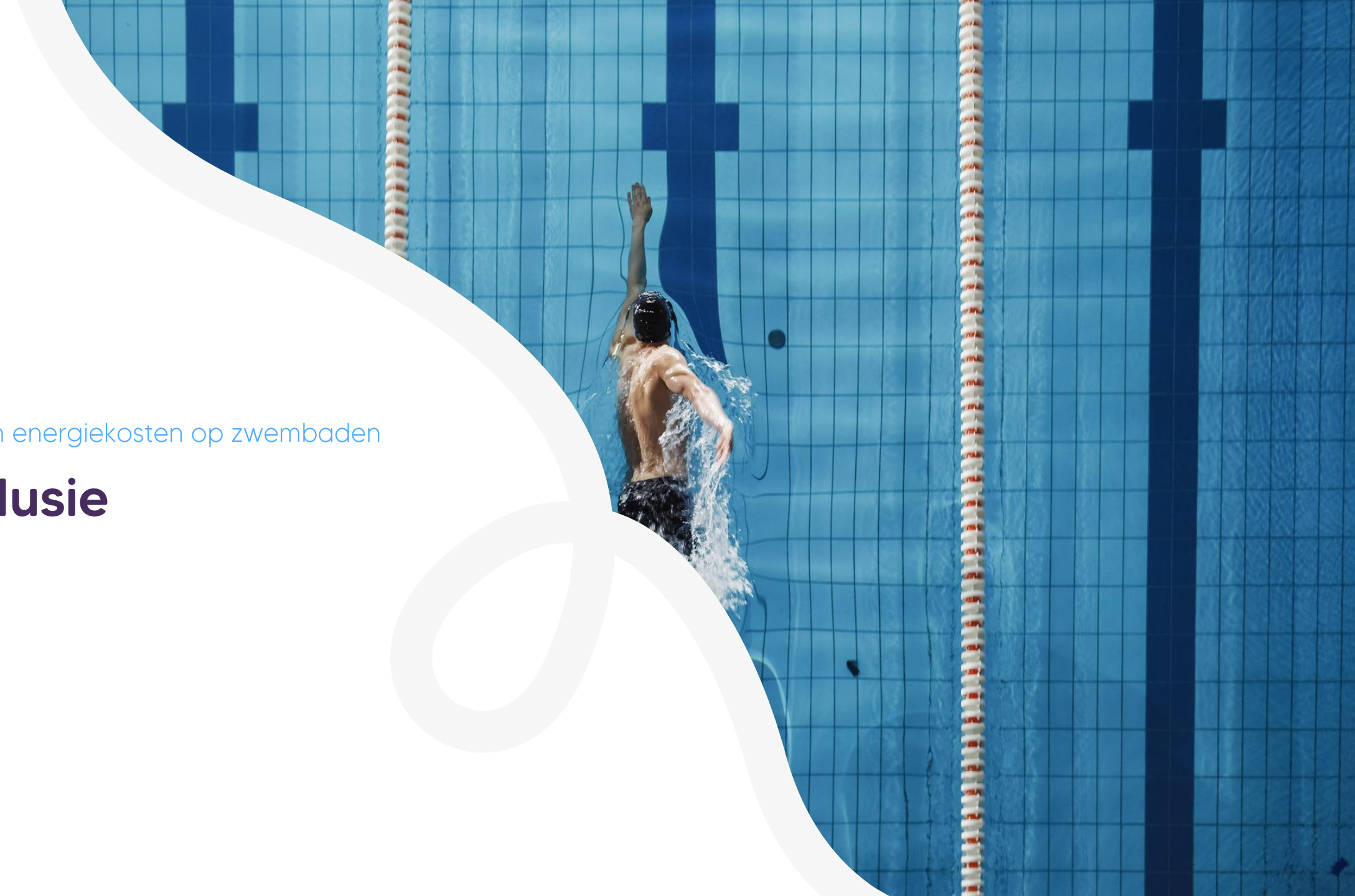
5 gemeenten hebben al besloten de huidige zwembaden te renoveren met duurzame investeringen. 3 gemeenten hebben besloten zwembaden binnen de gemeente te sluiten.

Warmteterugwinning

Slechts 3 gemeenten geven aan te kijken naar nieuwe duurzame technieken voor de zwembaden. Zij investeren in technieken om warmte terug te winnen van het zwembad zelf of omliggende accommodaties.

Impact van energiekosten op zwembaden

Conclusie

Conclusie en aanbevelingen

Dit onderzoek had als doel om inzicht te krijgen wat de impact is van de energieprijstijging op de openbare overdekte zwembaden in Nederland.

Helft gemeenten verwacht stijging energiekosten

De helft van de gemeenten verwachten een stijging van de energiekosten. Voor een derde van de zwembaden heeft deze stijging geen of weinig invloed op de exploitatie. Bij de andere zwembaden verwachten de sportambtenaren dit wel.

Bij dertig zwembaden verwachten gemeenten in 2024 negatieve exploitatiecijfers. Met name zwembaden met een eenjarig energiecontract lopen op korte termijn het risico van hogere energiekosten.

Kortetermijnoplossingen vooral financieel van aard

De kortetermijnoplossingen die gemeenten nu toepassen, zijn vooral de tarieven in de zwembaden verhogen en de zwembaden extra geld geven vanuit de gemeente of landelijke regelingen. Maar er zijn ook andere kortetermijnoplossingen, zoals het verlagen van de watertemperatuur of andere snelle verduurzamingen.

Gemeenten onderzoeken langetermijnoplossing

Veel gemeenten onderzoeken de mogelijkheden nog voor een oplossing op langere termijn. Ze hebben nog geen concrete plannen of zijn aan het uitzoeken of nieuwbouw of renovatie een mogelijkheid is.

Aanbeveling

Het terugdringen van het energieverbruik van zwembaden blijkt nog lastig en vraagt om grootschalige verduurzaming van zwembaden. Dit komt maar bij een deel van de gemeenten van de grond. Grotendeels gaan de benoemde duurzaamheidsmaatregelen om het 'laaghangende fruit', zoals zonnepanelen en ledverlichting of aanpassing van de watertemperatuur. Dit geldt niet alleen bij zwembaden, maar in de hele sportsector (Duurzame sportsector, 2022).

Om het probleem van de energiegevoeligheid van zwembaden aan te pakken is een versnelling op de verduurzaming van zwembaden gewenst, met maatregelen die meer impact hebben. De huidige kortetermijnoplossingen lossen het onderliggende probleem van het hoge energieverbruik onvoldoende op.

Verantwoording en bronnenlijst

VSG-panel

De vragenlijst over de impact van energiekosten op de zwembaden hebben we uitgezet onder het VSG-panel in de periode van 19 december 2023 tot en met 12 januari 2024. Via dit panel hebben sportambtenaren die verantwoordelijk zijn voor de zwembaden in de gemeenten de vragenlijst ingevuld. We hebben de factsheet dan ook zo veel mogelijk geschreven vanuit het perspectief van de sportambtenaar binnen de gemeente.

91 gemeenten hebben de vragenlijst ingevuld. Zij verstrekten informatie over in totaal 168 openbare overdekte zwembaden.

Bronnen

Dalhuisen, C., Aarnink, A., & Van der Poel, H. (2023). *Energieverbruik in de sport: verkenning van de gevoeligheid van de sportsector voor ontwikkelingen in de energieprijzen*. Mulier Instituut.

De Bondt, H., & Van Middelkoop, M. (2023). *De energierekening juni 2023*. Centraal Bureau voor de Statistiek.

Duurzame Sportsector (2022). *Herijking Routekaart Verduurzaming Sportsector 2022*. Geraadpleegd op 1 oktober 2023, van <https://www.duurzamesportsector.nl/routekaart-verduurzaming-sport/>

Contact

Eef Hollander

e.hollander@mulierinstituut.nl